

La Barcelona dels 90

FRANCESC GUERRERO I BORRULL

NARRATIVA

Màrius Carol, *Les seduccions de Júlia*. Premi Ramon Llull. Planeta. Barcelona, 2002.

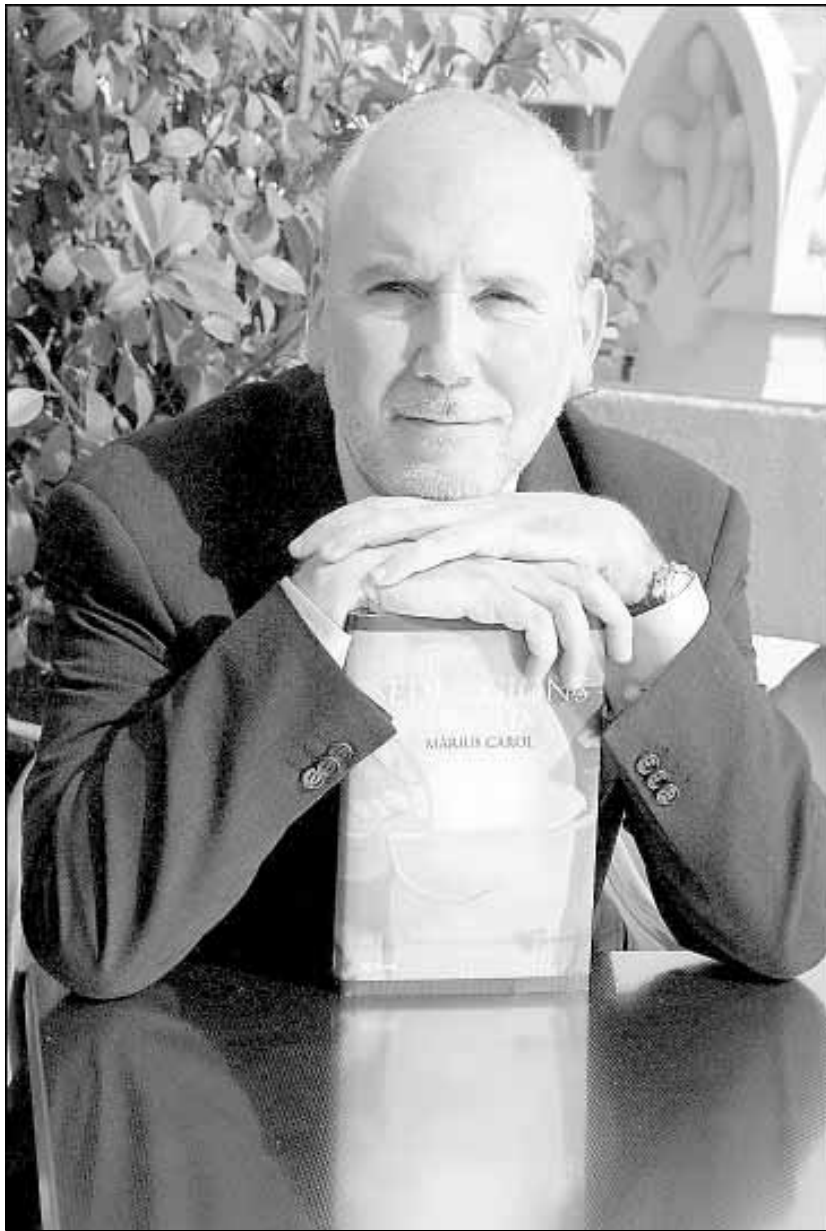
Màrius Carol (Barcelona, 1953) és el flamant guanyador de l'última convocatòria del premi Ramon Llull. Amb *Les seduccions de Júlia*, Carol escriu una novel·la sobre la ciutat de Barcelona i, a més, com ja va fer a *Dalí, el final ocult de un exhibicionista*, continua indagant en la figura del pintor empordanès.

A la novel·la hi conflueixen tres arguments que alternen amb els diversos punts de vista del narrador. Primer de tot, tenim la Júlia, que després de viure vint anys a Nova York torna a Barcelona amb l'encàrrec d'elaborar un documental sobre la vida secreta de Salvador Dalí. En arribar a Barcelona es retroba amb alguns vells amics. Un d'ells, en Santi, és el protagonista del segon fil narratiu de la novel·la. El seu diari li ha encarregat la investigació de l'estranya mort d'un fals marquès amb possibles relacions d'espionatge. I, finalment, la coneixença de l'Isidoro Bea, un dels pintors a sou de Dalí i que donaran sentit a l'encàrrec de la Júlia. Tres mons, doncs, l'artístic

(el de Dalí), el periodístic (el documental de la Júlia i la investigació del Santi) i el sentimental (el paisatge interior de la Júlia en retrobar-se amb la ciutat vint anys després) que conflueixen en una història que vol ser, primer de tot, un apassionant tribut a la maduresa, i, després, un homenatge a la ciutat de Barcelona i a un dels pintors més emblemàtics del segle XX.

ÚLTIMA ETAPA DE DALÍ

Pel que fa al geni empordanès, Carol en vol destacar la seva última etapa vital, amb l'episodi de l'incendi del castell de Púbol com a centre d'un món presidit pel secretisme. En una de les seves imatges més conegudes (l'escultura *Venus de Milo amb calaixos*, 1936), Dalí representa el ventre de Venus ple de calaixos oberts, espais inquietants que es revelen com a metàfora dels secrets del pintor, és a dir, l'objecte últim del documental en què treballa la Júlia. Aquesta recerca d'allò amagat darrere la vida del geni provoca en la Júlia un viatge interior cap al seu passat que és ni més ni menys que la voluntat de l'individu per vèncer el temps, per dominar-lo. En aquesta lluita ferotge la Júlia s'haurà d'enfrontar, primer, a una ciutat que no és la mateixa que ella va abandonar tot just mort el dictador;

Màrius Carol és l'últim guanyador del premi Llull de novel·la

JORDI GARCIA

un cop hagi admès la transformació de la ciutat, admetrà la seva maduresa amb una sexualitat sublimada en mans d'un nou amic arquitecte, el Xavier, que li farà entendre que ella no és la mateixa dona d'aleshores, i que la vida, com diu la cita d'Heràclit que encapçala el volum, "és un nen que juga i mou les fitxes sobre el tauler".

Tot això ho presenta Màrius Carol amb una prosa periodística sense cap altra pretensió que no sigui la d'aconseguir efectivament allò que es proposa: seduir el lector amb una història captivadora. La Barcelona de Carol és la Barcelona benestant de la gent que menja bé, que vesteix bé i que viu bé. Que es passegen pel Barri Gòtic per recordar allò que havia estat i que ja no és, que Rambla del Raval amunt són coresponsables d'una transformació urbanística que es vol capdavantera a Europa i que perden els sentits després d'una nit feliç arrambats l'un a l'altre mentre sona un disc de balades dels anys vuitanta. *Música maravillosa para gente maravillosa*. Una Barcelona.

TEATRE

Èsquil, *El prometeu encadenat*. Introducció, traducció i notes de Ramon Torné i Teixidó. La Magrana. Barcelona, 2001.

El tractament dels mites en les tragèdies gregues té un dels seus epicentres més actius –i més actualitzables– en el tema del poder. Els herois o les heroïnes protagonistes s'hi rebel·len. A *El prometeu encadenat*, Èsquil planteja el càstig que rep Prometeu per haver transgredit l'autoritat de Zeus. Nouvingut al poder, Zeus s'ha proclamat pare totpoderós dels immortals i dels mortals i, des del setial olímpic, exerceix la seva potestat. Prometeu, un tità de la dinastia més antiga vençuda per Zeus, ha gosat desafiar la voluntat del màxim jerarca dels déus. Ha robat el foc del cel i l'ha ofert als mortals per salvar-los de la fúria divina. Com a càstig, segons la mitologia, Zeus envia als homes Pandora, la primera dona, i imposa a Prometeu una pena exem-

plar per la seva insolència: privar-li la llibertat i exposar-lo a les burles dels seus enemics.

A *Prometeu encadenat*, l'heroi ha comès el delictes d'alliberar els efimers de l'anihilació de Zeus i, alhora, de mostrar-s'hi magnànim: els ha infós cegues esperances davant de la mort i els ha concedit el coneixement, les arts i la cultura. Els ha fet semblants a un déu, coneixedors del bé i del mal i dotats d'ànima. La dissidència i filantropia de Prometeu posen en perill l'omnipotència de Zeus i són durament castigades. El déu suprem el rebaixa a la màxima ignominia: el fa encadenar a un roquissar d'un precipici allunyat dels homes i el sotmet als suplicis més abominables. Mancat de llibertat, Prometeu pateix, malgrat la seva condició divina, el sofriment i la vergonya infligides pels seus col·legues de l'Olimp.

Desafiar la tirania

FRANCESC FOGUET

El Zeus esquilià castiga inexorablement els qui qüestionen o desacrediten la seva autoritat absoluta. Implacable i ferotge, considera que el crim comès per Prometeu atempta contra l'ordre còsmic: les noves lleis dictades al seu arbitri. El déu dissident cal que ho pagui ben car, perquè, amb la pena, aprengui a reverenciar la tirania i deixi d'afavorir els mortals. Zeus disposa de la llibertat dels altres i, en el càstig, demostra la seva inexpugnabilitat i crueltat. Fins i tot, en l'amor, com confirma la terrible desgràcia d'Io. Ara bé, l'ultratge a què sotmet Prometeu també és signe de la seva feblesa, rancúnia i desconfiança. Zeus s'ha encimbellat al poder de l'Olimp després d'encendre la discòrdia i la traïció entre els déus i, amb l'ajuda de Prometeu, destronar Cronos. El seu ceptre, obtingut per la intriga i la violència, pot ser-li arra-

bassat per la mateixa via. Amb la seva reacció inflexible, no fa altra cosa que anunciar la pròpia ruïna.

Amb tot, per salvaguardar el tron, Zeus ha d'actuar amb la màxima severitat i amb tots els mitjans coercitius al seu abast. Prometeu, fill d'un tità i cosí seu, és una poderosa amenaça en la lluita –permanent i despietada– pel poder que manté l'oligarquia divina. El "rei dels déus" intenta valer-se de la persuasió i la intimidació per tal que Prometeu li reveli un valuós secret: qui serà el que, segons els oracles, el deposarà del seu setial. Així, Prometeu no sols participa de les lluites pel poder, sinó que preveu que Zeus, per culpa de les seves decisions insensates, serà enderrocat fatalment del seu tron. Per molt que l'afligeixin amb més dolors o que tremoli la terra, Prometeu no està disposat a afalagar un tirà que l'ha trait

i l'ha maltractat de manera injusta. No li cal vèncer: en té prou a perdurar.

La tragèdia s'origina quan la voluntat transgressora s'enfronta amb el poder. Les lleis dels qui el detenen no admeten cap mena de dissidència. La seva legitimitat es fonamenta, precisament, en la capacitat d'anul·lar-la. Aquesta és la cínica dicotomia del poder: o s'accepten les seves lleis, encara que siguin injustes, o bé, si se'n dissenteix, s'és víctima del seu sistema repressiu. Prometeu, el més humà de tots els déus, s'hi revolta i altera l'ordre establert. Zeus el castiga per legitimar i assegurar el seu poder. És la pugna del savi contra el tirà, i les seves derivacions (cf. *El nou Prometeu encadenat*, d'Eugeni d'Ors). Als ulls d'avui, la tragèdia d'Èsquil s'erigeix en una bellíssima història mítica de la lluita pel poder, en què la tirania, aliena a tota idea de justícia, imposa al feble la seva crueltat més devastadora. No és un imperatiu ètic desafiar uns designis injustos? Disfressada d'hipòcrites valors democràtics, la tirania subsisteix en l'actualitat i continua castigant la dissidència amb noves –i més subtils– formes de violència.